

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS, 67E JAARGANG NO.3, MAART 2006

ONZE VOGELS

De

se

ken, ze laten zich vaak benaderen tot op een tiental meters. Dit zal ongetwijfeld te maken hebben met de bevolkingsdichtheid van de mens in hun broedgebied. Ook andere vogels op doortrek (sijzen, putters etc.) zijn tammer dan dat wij normaliter gewend zijn. De vogels hebben een voorkeur voor open landschap (oude maïs- en graanvelden), maar komen ook naar voedertafels in dorpen en steden. Ik woon zelf in het centrum van een middelgrote plaats en heb de keep 's winters regelmatig in de tuin gehad, op bezoek bij zijn soortgenoten die in de volière zaten (zie foto).

De keep was een vroeger vogel die in de broedperiode apart in een ruime vlucht gehouden worden. Als de omstandigheden juist zijn, kan een keepkoppel - in tegenstelling tot wat vaak in de literatuur beweerd wordt - meerdere legfels grootbrengen. Ze moeten dan wel de beschikking hebben over een ruime hoeveelheid levend voedsel. De keep op de foto is gekweekt door Rob Maandag, een bijzonder getalenteerde vogelvriend, die helaas veel te vroeg gestorven is.

Alex Mulder

© Alex Mulder

De Vogels

osel

Het Zwartsnavelbosduifje

- *Turtur Abyssinicus*

Alvorens ik mijn eigen ervaringen wil vertellen eerst een beschrijving van het geslacht en het leven in het wild.

Deze duifjes behoren tot het genus *Turtur*. Deze Afrikaanse duifjes hebben een groot verspreidingsgebied dat de westkust tot de oostkust van het noordelijk deel van midden Afrika bestrijkt.

Onder het genus *Turtur* vallen vijf soorten duifjes met als overeenkomst de zichtbare vlekken op hun gesloten vleugels.

Voor de volledigheid laat ik ze in het kort de revue passeren. Van de vijf zijn er drie soorten die nogal eens verwisseld worden. Ze hebben alledrie een grijsbruine grondkleur en gekleurde glansvlekjes op hun vleugels. Toch zijn er opmerkelijke verschillen.

Als eerste noem ik het bronsvlekduifje (*Turtur chalcospila*), het staalvlekduifje (*Turtur afer*) en het zwartsnavelbosduifje (*Turtur abyssinicus*).

Het bronsvlekduifje heeft een roodachtige snavel, terwijl de vleugels grote groene glanzende vlekken heeft.

Het staalvlekduifje heeft een zuiver rode snavel en staalblauwe vleugelvlekken. Het zwartsnavelbosduifje heeft duidelijk donkerblauwe vleugelvlekjes en een zwarte snavel. De pootjes zijn van alledrie de soorten rood. Blijven er nog twee soorten over. Ten eerste het ook zo mooie tamboerjinduijfe (*Turtur tympanistris*). Ook deze duifjes hebben vlekjes op hun vleugels, maar wel matter.

Verder onderscheiden ze zich van de andere door hun afwijkende kleuren donkerbruin met een olijfgroen waas en een witte voorkant. Van deze duifjes is geslachtsonderscheid duidelijk waarneembaar. De andere soort is het ook zo mooie en groter zijnde blauwkopbosduifje (*Turtur brehmeri*). Deze kastanjebruine duiven hebben een blauwgrijze schedel.

Hebben de vier eerdergenoemde soorten ringmaat 4,5mm, deze soort moet met 5,4 mm geringd worden. De soort komt wat minder voor dan bovenstaande soorten en importvogels geven meer aanpassingsproblemen. Hoewel ze met een juiste goede zaadmengeling wel te houden zijn, acclimatiseren ze toch minder snel en zijn ze erg kwetsbaar. In het wild komen er steeds minder voor. Reden waarom we zuinig moeten zijn op deze prachtige duiven, er gericht mee moeten kweken en de jongen op verantwoorde wijze met elkaar moeten uitwisselen.

Tot zover de algemene beschouwingen over het geslacht *Turtur*.

Nu eerst een algemene beschouwing van het zwartsnavelbosduifje (*Turtur abyssinicus*) in

zwartsnavelbosduifje - doffer

zijn eigen omgeving, gevolgd door mijn eigen ervaringen en kweekverslag.

De Nederlandse en Latijnse benamingen kennen we inmiddels. Voor degenen die hierin geïnteresseerd zijn, onderstaand nog wat namen.

Engels: Black-billed Wood-dove.

Duits: Erzfleck taube.

Frans: La Colombe d'abyssinie.

België: zwartsnavelwoudduifje.

Het zwartsnavelbosduifje komt voor in het droge noordelijke deel van Afrika, van Senegal oostwaarts naar Noord-Nigeria en Noord-Ethiopië. Ze houden zich vooral op in droge bossen waar ze slapen en rusten in de struiken. Ze eten voornamelijk graszaden die ze op de grond zoeken. Zowel de doffer als de duivin hebben een zachte roep, eigenlijk een aan-

eenschakeling van ooo-geluiden, die langzaam beginnen en steeds sneller gaan. De doffer houdt de tonen langer aan, ze klinken ook wat harder. Deze duifjes zijn iets groter dan het zwartmaskerduifje ongeveer 18cm, terwijl ze kort en gedrongen van bouw zijn. De kop is grijs naar voren uitlopend naar grijswit. De snavel is zwart. Ook hebben deze duifjes de welbekende zwarte teugelstreep van snavel tot aan het oog. De nek is wijnrood en vloeit naar beneden uit. Op de onderzijde van de rug lopen twee horizontale zwarte strepen en de staart is weer grijs. De staartpennen hebben een zwart uiteinde die gezamenlijk een band vormen. Onder de vleugels zijn ze lichtbruin. Niet onvermeld mag blijven dat de gesloten vleugels donkerblauwe vlekjes hebben.

Geslachtsonderscheid is voor een leek moeilijk te bepalen. De doffer heeft een iets gro-

ONZE VOGELS

ISSN 0030-3224

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELIEFHEBBERS (OPLAGE 35.500)

Onze Vogels is een maandblad, uitgegeven door de NBvV, de Nederlandse Bond van Vogeliefhebbers. Voor meer informatie over de NBvV, haar doelstellingen en het lidmaatschap verwijzen u naar de rubriek "Bondsmededelingen" achter in dit blad. De leden van de NBvV krijgen dit maandblad op grond van hun lidmaatschap automatisch thuis gezonden.

Kaketoos 84

VERDER IN DIT NUMMER

	pagina
De keep	74
Het Zwartsnavelbosduifje	75
Over kanaries gesproken	78
kooli 4601 en de vergeten mutant van Geneticus	78
Het seksen van zangkanaries	80
De geelivoor	81
SOS SOS	83
Kaketoos, een bijzondere vogelgroep in onze hobby	84
Predatie op papegaaien	87
Geachte redactie,	89
Foto impressie AZ Bundesschau te Kassel 2005	91
Bijzondere kweek met de Europese roodborst	92
Volière van de maand	94
kalender 2006 maart	95
DE BOEKENWURM	97
Schakelklok	97
Column	98
Vraag en aanbod	98
Uitstapjes naar Vogelparken	100
Faunapark Flakkee is weer open.	101
Grasparkieten houden in Argentinië	102
Bondsmededelingen	103
Jeugd	105
Nederlandse Bond van Vogeliefhebbers	106
NBvV super ledenwerfactie 2005/2006	107
Vogelkring Steenwijk en Omgeving	107

Europese roodborst

92

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op 24 april 2006

Colofon

UITGEVER

'Onze Vogels' is het maandelijkse tijdschrift van de Nederlandse Bond van Vogeliefhebbers, de organisatie van vogeliefhebbers met ca. 34.000 leden. De NBvV is opgericht in 1932. De totale oplage van 'Onze Vogels' bedraagt 35.500 exemplaren. Het tijdschrift wordt toegezonden aan leden, verspreide leden en binnen- en buitenlandse abonnees. Men wordt lid van de NBvV door zich aan te sluiten bij een van de bijna 600 plaatselijke afdelingen van de bond. Ook bestaat de mogelijkheid verspreid lid te worden.

Met ingang van 1-1-2006 geldt voor buitenlandse leden van afdelingen voor de betalen contributie naar de afdeling een toeslag van € 25,52 aan extra portiekosten voor Europa. Desgewenst kan men via de secretaris van de afdeling aan het bondsbureau melden dat men voor een postadres binnen Nederland kiest. Men voorkomt hiermee de extra porti heffing. Voor buiten Europa dan men het tarief op te vragen.

ADRES

NBvV, Postbus 74
4600 AB BERGEN OP ZOOM
tel. 0164-235007 e-mail: info@nbv.nl
fax 0164-239020 website: www.nbv.nl
Bankrekening:46.89.59.262
Postbank:11.48.324
Voor België:000-0156074-01
T.n.v. Ned. Bond van Vogeliefhebbers

REDACTIE

Redactie: Gea Stoop, de Perponcherstraat
2518 SW Den Haag (tel. 070-3461831
e-mail: onzevogels@hetnet.nl)
Kanaries: Henk van der Wal en Gea Stoop
Tropen en grondvogels: Jan de Nijs
Tekstcorrectie: Jan Huijsmans

ZAKELIJKE ADVERTENTIES

Tarieven voor zakelijke advertenties zijn te verkrijgen bij Piet Deley op het bondsbureau in Bergen op Zoom. Voor 'Vraag en aanbod' advertenties wordt verwezen naar de desbetreffende tarieven en voorwaarden elders in het blad. De sluitingstermijn voor zakelijke advertenties is uiterlijk 6 weken voor verschijngdatum. 'Onze Vogels' wordt in de laatste volle week van de maand ter post bezorgd.

ABONNEMENTSPRIJZEN

Vanaf 1 januari 2006 gelden de volgende abonnementsprijzen:
Nederland € 25,00, België € 27,00,
Europa € 48,00, buiten Europa € 62,00.
Voor verzending per luchtpost geldt een ander tarief, afhankelijk van het land van bestemming. Dit kan worden aangevraagd bij het bondsbureau. Het abonnementsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

VERSPREID LIDMAATSCHAP

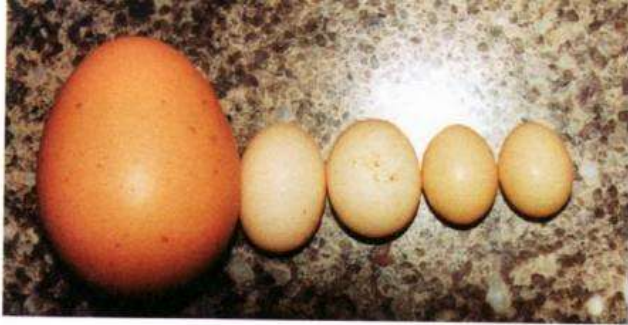
Iemand die principieel geen lid wenst te worden van een afdelingsvereniging kan verspreid lid worden van de NBvV. Een verspreid lidmaatschap kost € 35,- per jaar.

VERANTWOORDELIJKHEID

De Nederlandse Bond van Vogeliefhebbers is niet verantwoordelijk voor de gepubliceerde advertenties en kent geen verplichting tot opnemen van advertenties. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publicatie neemt de NBvV geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Overname van artikelen, illustraties, foto's, gedeeltes daarvan is zonder schriftelijke toestemming niet toegestaan.

FOTO VOORPLAAT:

Keep:
Foto: Alex Mulder
ONTWERP EN DRUK:
PLANTINGEN VAN CAPELLÉ A/O IJSEL BV
POSTBUS 850, 2900 AN CAPELLÉ AFD IJSEL

vergelijking eieren zwartsnavelbosduifje met die van kippen- lemmondduif

tere kop en is wat donkerder. Een ervaren kenner zal ze kunnen onderscheiden, maar niet altijd met zekerheid!

Het zijn rustige duifjes in de volière en met meerdere soorten te houden. Hun voeding is met een goede zaadmengeling gelijk aan die voor andere kleine duifjes. Dat de bekende ingrediënten als maagkiesel en grit altijd aanwezig moeten, is eigenlijk vanzelfsprekend. In de winter moeten ze wel vorstvrij binnen gehouden worden. Verwarmen tot 12 graden is noodzakelijk om verliezen te voorkomen. Niet te warm, want dan kunnen ze in het voorjaar problemen krijgen tijdens de koude of natte periodes. Ze leven in gebieden met een hoge zonintensiteit, dus hebben ze het liefst een volière waar ze lekker kunnen zonnebaden, wat ze dan ook graag doen. Veelal met één vleugel omhoog gehouden.

Als ze in een donkere volière of binnenhok gehouden worden, kunnen de kleuren van het verendek teruglopen en donker tot zwart worden.

Als je met deze duifjes wilt kweken is een goed beplante volière raadzaam. Maar hierover meer in mijn kweekverslag.

Waarom nu juist deze duifjes?

In een volgend artikel over het zwartvleugel grondduifje kunt u lezen dat ik in 1995 tijdens mijn zoektocht naar duifjes waarvoor nog geen oorkonde door de NBvV was afgegeven ook deze duifjes ben tegengekomen. Het is niet eenvoudig om een soort te vinden waarmee niet gekweekt is. Heb je eenmaal zo'n soort gevonden, dan is veel speurwerk nodig om aan een koppel te komen. Vaak kom je daarbij in het buitenland terecht. Verder zijn het importvogels, waarbij een flinke portie geduld nodig is om na acclimatisatie kweekresultaten mee te behalen. Probleemfactoren, en dat is nou juist de uitdaging. Stel dat het lukt, en meestal ben je dan minimaal 3 jaar verder, dan heb je een goede kick te pakken. Duivenhandelaar en kweker Will Silkens, die toentertijd nog in Heel woonde, had nog een paar koppels zitten. Dit waren er te weinig om ze ondanks mijn aandringen aan mij te verkopen. Hoewel teleurgesteld kon ik dat goed begrijpen. Haast had ik echter niet, aangezien ik eerst nog zwartvleugelgrondduifjes moest zien te kweken. Ik had het wel in mijn achterhoofd opgeslagen. Een jaar later, het was toen 1996, tegen de herfst Will weer eens gebeld en

bingo! Ik mocht een koppel komen halen. U snapt wel hoe blij ik was. Daar had ik wel een reis van 180km voor over en dan nog terug. Bij Will aangekomen is het me uiteindelijk gelukt met twee koppels naar huis te gaan. Als tegenprestatie zou Will als eerste de koppels en eventuele nakweek weer door mij aangeboden krijgen. De duifjes lieten zich niet gemakkelijk koppelen. Ik had ze met verschillende kleureringen bij elkaar gezet. Ik had er eigenlijk geen geduld voor. Een ging er dood en de andere drie had ik wegens ruimtegebrek Will een jaar later weer aangeboden. Toen het goed ging met de kweek van de zwartvleugelgrondduifjes en de oorkonde daarvoor ook binnen was, begon het weer bij mij te kriebelen en had ik spijt de zwartsnavelbosduifjes weer teruggebracht te hebben. Juli 1999 belde ik Will weer. Hij had een koppel voor mij en een afspraak werd snel gemaakt. Een koppel vond ik echter te weinig, ik wilde er minstens twee hebben. Dus maar weer op zoektocht.

Via de toenmalige club van wilde duiven heb ik van de lijst "wie kweekt er wat?" de adressen en telefoonnummers genoteerd van leden die opgegeven hadden ook in het bezit te zijn van deze duifjes. Het waren in totaal zes adressen. Deze mensen bellen was op zich al een heel verhelderende ervaring. De enthousiaste verhalen die ze begonnen te vertellen over hun eigen duiven en hoe ze aan het vissen waren of ik nog wat aan te bieden had, was erg leuk. Alleen aan zwartsnavelbosduifjes kon niemand mij helpen. Antwoorden als "fout in blad, die heb ik nooit gehad" en "koppel dood na drie jaar" of "nog 1 over, helaas, maar daar zoek ik zelf eentje bij" tot "niet te koop". Verder kwam ik niet. Wel hoorde ik ook over hun kweekervaringen met de zwartsnavelbosduifjes zoals "Het lukt maar niet jongen ervan op stok te krijgen, ze gooien de jongen gewoon uit het nest of ze stoppen

opeens met broeden en verlaten het nest zonder aanwijsbare reden". Een kweker had een slechte ervaring met hevig onweer 's nachts. De vogels waren zo geschrokken dat ze gestrest het nest hadden verlaten. Deze slechte ervaring kon ik met hem delen. Op de vogelbeurs in Zwolle kwam er een duivenkweker op mij af die ik ook gebeld had. Hij zei dat er zwartsnavelbosduifjes op de markt aangeboden werden. Ik ging er meteen op af, het waren jonge importduifjes. Ze zagen er niet erg florisant uit. Er zaten er nog vier die ik allemaal voor een redelijke prijs mocht meenemen. Eenmaal thuis gekomen plaatste ik ze eerst in de blokhut om ze te laten wennen en om ze goed te kunnen observeren. Twee ervan gingen binnen 15 dagen dood, ik keek er niet vreemd van op en had dit eigenlijk al ingecalculeerd. De overige twee deden het goed en na een jaar kon ik zien dat ik twee koppeltjes had. Dat noem ik nog eens geluk hebben. De duifjes bleven het goed doen en ze begonnen er na een jaar echt mooi uit te zien. Je kon goed zien dat ze nu volwassen waren. Ze waren ook veel groter geworden. Ik kon van deze vogels genieten, het waren echte juweeltjes. Ze zaten in verschillende vluchtjes. Ook het zachte koeren naar elkaar, van langzaam beginnen naar snel, was grappig te horen. Als voer verstrekte ik eigenlijk niets bijzonders: een goede zaadmengeling aangevuld met eivoer en gemengd grit. Aan het eivoer voegde ik zelf brandnetelblad en honing toe, wat ze graag aten. En weer verstrekte er een jaar.

Wordt vervolgd

Tekst en foto's Anton van der Graaf

Over kanaries gesproken kooi 4601.....

en de vergeten mutant van GENETICUS

In november 2005 wordt ik benaderd door een bekende kleur- en mozaïekkanariekwaker uit het oosten van ons land. Hij was er opnieuw in geslaagd een afwijkende kleur in de kanarie te kweken. Het lag aanvankelijk in de bedoeling deze vogel naar de wereldkampioenschappen in Zutphen te sturen. Daar zou deze kleurslag immers internationale belangstelling kunnen opwekken. Nu deze kampioenschappen tengevolge van wet- en regelgeving rondom de in sommige delen van de wereld heersende vogelgriep geen doorgang kon vinden, vroeg hij mij of de vogel alsnog naar de bondskampioenschappen VOGEL 2006 in Apeldoorn kon worden ingeschreven. Verder vroeg hij of er dan speciale aandacht aan de vogel kon worden geschonken. Uiteraard werd toegezegd dat dit zou plaatsvinden. Op de vraag: wie is de vader en wie is de moeder? kan evenwel geen duidelijk antwoord worden gegeven.

Kooi 4601

Ingeschreven als "nog niet erkende kleurslag" werd de vogel geplaatst in kooi 4601 zonder een verdere kleurbenaming. In verband met een niet onbelangrijke bevederingsfout werd de vogel tijdens de keuring niet beoordeeld. Na de keuring is de vogel uitgebreid bekeken door een aantal leden van de Nederlandse kleurkanarieclub NKC en door mijzelf in samenwerking met collega-keurmeester A. Zomer.

Leden van de NKC kwamen tot de volgende conclusie, gebaseerd op een visuele waarneming van de vogel in de kooi:

Mogelijke oorsprong:

De kleurcombinatie is mogelijk het gevolg van een kruising van een lizzard zwart zonder cap met een kanarie uit de zwartserie met rood mozaïek, die tevens split voor onyx en grijsvleugel zou kunnen zijn en waarbij ook blauwstructuur aanwezig is. Beschrijving kleuruiting:

Het melaninebezie bestaat voornamelijk uit eumelanine dat zich onregelmatig in de bevedering heeft afgezet m.u.v. de vleugel- en staartpennen. Het phaeomelanine wordt grotendeels verdrongen en is in de vleugel- en staartpennen minimaal aanwezig. De zilversluer, kenmerkend bij de mozaïekfactor, komt hierdoor optimaal tot uiting. De lipochroomkleur rood is helder aanwezig onder invloed van het eenzijdige melaninebezie.

Naamgeving:

Aan de kleuruiting wordt de naam "zwart gepareld rood mozaïek type 1" toegekend.

Collega A. Zomer en ik zijn in de gelegenheid om de vogel wat nader te bekijken door de vogel uit de kooi te nemen. Onze bevindingen zijn dan als volgt. Het is een jonge vogel van het kweekjaar 2005.

De vogel laat duidelijk kenmerken zien van de werking van de mozaïekfactor in combinatie met een rode lipochroomkleur. De mozaïekpatronen oogstreep, schoudertekening, borstvlak en stulttekening zijn duidelijk aanwezig. Mede gelet op de aanwezige doorlopende oogstreep zijn we geneigd de vogel aan te merken als een mozaïekpop uit de mannenlijn.

Het melaninebezie is het meest opvallende aan deze vogel.

Ogenscheinlijk behoort de vogel qua kleuruiting tot de zwartserie. Het melanine begint goed vanaf de snavelbasis, maar de structuur en tekening is afwijkend. De kenmerkende bestreping voor een mozaïek uit de zwartserie ontbreekt.

Het meest in het oog springend is de kleuruiting in de rug. De contourveertjes in de rug zijn zwaar omzoomd en lichtgrijs. De omzoming lijkt op die van een lizzard en de grijze kleur vinden we terug bij vogels uit de zwart grijsvleugelerie. Hiermee stellen we niet dat deze eigenschappen in deze vogel aanwezig zouden zijn! De vleugel- en staartpennen zijn zwart. De omzoming van deze pennen is minimaal. De kleur van de slagpennen is aan de onderzijde lichter dan de bovenzijde. De vleugeldekteveertjes zijn zwart met bruin, maar ook omzoomd. Het dons is gitzwart. De vogel heeft donkere hoorndelen en zwarte nagels. De oogkleur is zwart.

Het formaat van de vogel is die van een normale kanarie, we vonden de kopvorm wat geknepen.

De bevedering is niet uitgesproken lang, hoewel het een schimmelvogel en een mozaïek is.

Helaas is in de bevedering een enorme woekering van lumps aanwezig, wat afbreuk doet aan het totaalbeeld, maar verder geen invloed heeft op het kleurbeeld.

Foto gemaakt tijdens VOGEL 2006 door Piet Onderdelingen en Jan de Nijs

In de aanhef van dit artikel schreef ik al dat het de kweker opnieuw was gelukt

een afwijkende kleurslag te kweken. In mijn eigen archief komen twee eerdere meldingen voor van ongeveer hetzelfde verschijnsel en bij dezelfde kweker.

In 2001 werd op de bondskampioenschappen VOGEL 2001 in kool 4184 een kleurkanarie ter keuring aangeboden in de klasse "niet erkende kleurslagen".

Het waren de keurmeesters A.J.M. Keij en J.C. Dermois die met deze kleurkanarie werden geconfronteerd. Zij maakten van deze niet erkende kleurkanarie de volgende melding: "De vogel laat duidelijk de lizardtekening zien. De rugtekening kan duidelijker, is wat grijs van tint. De borsttekening begint goed voor de borst, is iets zwakker dan bij een goede lizard. De kenmerken van een mozaïek type 2 zijn ook duidelijk aanwezig. De borstvlek en de schoudertekening zijn wat groot. Het lipochroom is zwak van roodtint. Naam: lizard mozaïek rood type 2."

Foto gemaakt door de kweker zelf

In 2003 komen we weer een vogel van deze kweker tegen met dezelfde verschijningsvorm als die in 2001 en wel tijdens de COM-wereldkampioenschappen te Amiens in Frankrijk. In de Spaanse tijdschriften Pajaros en Serinus maar ook in de Italiaanse tijdschriften Italia Ornitologica en Uccelli verschijnen artikelen over deze kleurslag. Omdat men de kweker niet kent en ook de achtergronden niet weet, worden er allerlei veronderstellingen gedaan en brengt men bijvoorbeeld de eigenschappen topaas, eumo, opaal in combinatie met de lizard. Een eenvoudigere veronderstelling is dat het in Amiens gaat om een afwijking bij een agaats rood mozaïek. Een derde veronderstelling is dat het hier een "ongelukje" betreft.

Foto's uit het Spaanse tijdschrift Serinus, no.2, 2003, biz: 28-29

Foto's B.Y. Valero

Opmerkelijk is dat het hier ogenschijnlijk gaat om een kleurslag die gekenmerkt wordt door het verdwijnen van de bestreping in rug en flanken, terwijl de contourveertjes in de rug een grijsachtige kleur krijgen. Vaak wordt er ook een link gelegd naar het tekeningspatroon

van het melanine in een lizard. De kweker zelf geeft echter aan dat hij niet met lizards heeft gekweekt.

Als uitgegaan wordt van de eerste indruk die de kleurslag op mij maakte, dan moet ik bekennen dat dit verschijnsel in de lectuur over de kleurkanarie niet onbekend is!

De Spangled Back

Een reductie van het melanine in de contourveren van de rug en in de flanken is in de lectuur over de kanarie al eerder beschreven. Reeds in 1759 beschreef Eleazer Albis uit London gele vogels met pikzwarte vlekken. Deze vlekken ontstonden door een reductie van het melanine in de contourveertjes. Men noemde destijds deze vogels "Spangled Back", of de "geschubde" of "geparelde rug". Deze Spangled Back is inmiddels uitgestorven maar wordt wel

beschouwd als een tussenvorm tussen de lizard en de London fancy. Immers, bij de London fancy was alle melanine al in de contourveertjes in de rug en flanken verdwenen. Dit ontstond pas na de eerste jeugdruï. Het pigment in de slagpennen was normaal aanwezig. Rond 1830 was deze kleurslag erg populair. De London fancy was daarentegen geen vogel die we later wel symmetrisch bont noemen.

De vergeten mutant van GENETICUS

In 1941 verschijnt de eerste druk van "Het boek voor den kleurkanarie-kweker", geschreven door GENETICUS. Een uitgave van Firma A. Mertens & Zn - Tilburg. GENETICUS is o.a. de schrijver van de artikelen "Erfelijkheid in Kleurkanaries" zoals die destijds verschenen in het blad "De Vogelwereld".

GENETICUS is ook het pseudoniem voor de schrijver Martin Weijling. Behalve een uitvoerige uitleg over de erfelijkheid van de toen aanwezige kleurslagen en de mogelijke kruisingen trekt vooral hoofdstuk 17, biz. 133 de aandacht. In dit hoofdstuk, getiteld "Een nieuwe mutatieve kanariekleur "gesprenkeld", beschrijft Weijling hoe hij reeds in 1938 en 1939 onder zijn jonge kanaries een afwijkende kleur aantroef. Deze afwijking noemde hij "gesprenkeld". Hij zoekt daarbij een relatie tot de

melanineverdeling in de bevedering. In de gesprenkelde kanarie wordt het melanine dat we kennen uit de zwart- en agaatserie, in de bevedering afgezet, maar slechts een klein deel van iedere veer krijgt deze kleurstof. In de grote pennen vindt men daar in de top eenzelfde verdeling die we ook kennen in de pennen van een groene (zwart met geel) kanarie, maar al gauw houdt iets lager de afzetting van het mel-

Over kanaries gesproken

nine op. Het grootste deel van de pennen is dan ook melaninevrij. De contouren hebben een sterk gewijzigd karakter wat de verdeling van melanine betreft. Het onderste deel, de donzige helft, is totaal zonder melanine, terwijl de melanineken in de vlag ook aanzienlijk kleiner is. Een gespenkelde kanarie is aanzienlijk lichter dan een vogel uit de zwartserie; niet alleen omdat de zichtbare contouren minder melanine bevatten, maar ook omdat de totale ondergrond van de donzige delen van de contouren melanine vrij is. De afbeelding "melanineverdeling" uit het boek van Martin Weijling

Martin Weijling probeert met het aanwezige kweekmateriaal gericht "gespenkelde" kanaries te kweken. Dit gaat niet erg voorspoedig. Meestal zijn de vogels nog bont. Zo kweekt hij in een bonte kanarie met dominant wit als lipochroomkleur de verschijningsvorm gespenkeld, dat dan alleen in de contouren van de rug terug te vinden is. De kleur die dan in de rug ontstaat lijkt grijs. In 1947 schrijft Martin Weijling dat de kweek van gespenkelde kanaries zo slecht verloopt, dat al zijn pogingen de egale gespenkelde kanarie te kweken zijn mislukt. Wel geeft hij aan dat het veermateriaal wordt bewaard. Ook is een vogel opgezet, die in zijn vleugelpennen gespenkeld is. Verder geeft hij aan dat gespenkeld bont vaak optreedt in de F1 van de kruising bruin x geel, agaax x geel en groen x geel.

De verwarring

Hoe nu verder ...?

Als we de beschrijving van de gespenkelde kanarie van Martin Weijling projecteren op de nu bekende kanarie eigenschappen, dan is mijn eerste reactie dat het niet uitgesloten hoeft te zijn dat deze vogels overeenkomende kenmerken hebben vertoond van de huidige "zwart grijsvleugel". Immers ook in de grijsvleugel zien we in de rug geen bestreping meer. Het melaninepatroon in de rug van een grijsvleugel heeft raakvlakken met het melaninepatroon dat we zien bij de vogel in kooi 4601 en in de rug- en slagpennen van de gespenkelde kanarie van Martin Weijling. Bij de nu nog minder bekende kleurslag "jaspe" zien we hetzelfde verschijnsel. Dit staat dan wel haaks op de hardnekkige opvatting van velen als zou de grijsvleugel een doorgekweekte vorm van "pastel" zijn. (Zelf heb ik als kweker van grijsvleugels daar ook nooit in geloofd). De pastefactor was in 1941 nog niet beschreven en is volgens publicaties voor het eerst opgetreden bij kweker/keurmeester Th. Kollen uit Den Haag, die in 1957 deze eigenschap aantroef bij een nestje isabel met rood en vervolgens erin is geslaagd deze eigenschap erfelijk vast te leggen. Dit is bijna 20 jaar nadat de eerste gespenkelde kanarie door Weijling was aangetroffen. Als we tenslotte de uiterlijke kenmerken van de vogel in kooi 4601 afzetten tegen wat er in het verleden al is opgetreden en in relatie brengen tot de eigenschappen die nu bij de kleurkanarie bekend zijn, dan kan alleen maar worden gesteld dat we als kwekers nog lang niet alles doorgronden. Eens te meer wordt aangetoond dat alleen een conclusie trekken uit uiterlijke waarnemingen niet meer voldoende is, maar dat in toenemende mate de noodzaak ontstaat bevindingen op een meer wetenschappelijke manier, door bijvoorbeeld microscopisch veeronderzoek, vast te leggen.

tekst: Henk van der Wal

Bibliografie:

- Anoniem, *Una nueva mutacion en Canarios de Color?* Pajaros no.54,2003
- Anoniem, *Otra nueva mutacion?* Serinus no. 2, 2003
- Geneticus, *Het boek voor den Kleurkanariekweker*, 1941
- Lucarini Sergio, *E forse un Lizard?* Italia Ornitologica, mei 2004
- Valero B.Y., *Una nuova mutazione?* Uccelli no. 1, 2004
- Wal, H.K. van der, *Kanaries, handboek voor het houden en kweken van zang-, kleur- en postuurkanaries*, 1997
- Wal, H.K. van der, *Bibliografie van de Serinus Canarius, De Snowed-kanarie*, 2005

Het seksen van zangkanaries

Een van de problemen waarmee zangkanariekwekers te maken hebben, is het seksen van de jonge vogels. De jonge mannen zouden in het nest eerder en sneller wegduiken. Zo'n jonge man zou, als het nest ter controle uit de broedkooi wordt gehaald, zijn kopje wegdrücken, zo van: als ik jou niet zie, zie jij mij ook niet, de zgn. struisvogelpolitiek. Betrouwbaarder is echter het gegeven dat de jonge mannen in het nest wat intensievere keelbevedering hebben. De kleuren van de veertjes zijn wat feller. Als je dat ziet, noteer dan de ringnummers. Kweekt u groene vogels, dan kan het rugdek een aanknopingspunt zijn. Houd deze vogels met beide vleugels tegen het lichaam vast met de staart naar u toe. Druk nu het kopje iets

naar het rugdek, dan ontstaat er op de rug tussen de vleugels een driehoek. Bij de mannetjes zie je dan tussen de zwarte streepjes de groene bijkleur. De popjes zijn op die plek veel bruiner. Natuurlijk zijn er ook mannelijke en vrouwelijke types. De mannen zijn over het algemeen feller van kleur, staan rechter, zijn wat slanker en hebben een fierdere houding. De pootjes zijn wat fletser en gedrongen van postuur. Bij hen zit het kopje als het ware dicht op de romp en ze zitten wat dieper op de stok. Natuurlijk zijn er ook mannen, die poptype zijn en andersom de zogenaamde twijfelers. Jonge vogels kun je het beste in een kleine vlucht doen, zodat je ze gemakkelijker kunt selecteren. Immers de uitgesproken mantypes kun je uitvangen en ook de poottypes. Dan

blijven er een aantal over, die je veelvuldig en nauwlettend moet observeren. De vogels die duidelijk zingen, zijn mannen en gaan alsnog naar de mannenafdeling. Let wel, duidelijk zingen, want er zijn ook popjes die trachten te zingen. Dit zijn echter korte stukjes en de jonge man houdt het lied langer aan en zet tevens zijn kropveren uit. De jonge mannen kunnen het best studeren, als u een of meerdere zangstudiestokken in de mannenafdeling heeft. Zorg ook voor bescherming tegen fel licht. Beter nog is de jonge mannen in het halfdonker te houden.

Tekst: G.J. van Dalum
Uit het maandblad van de zuidelijke speciaalclub harzers

De geelivoor

De geelivoor is een kleurkanarie die een grote populariteit geniet. Toch zien we naar verhouding niet zo vaak een vogel die we volgens de standaardisen zo graag zouden willen zien.

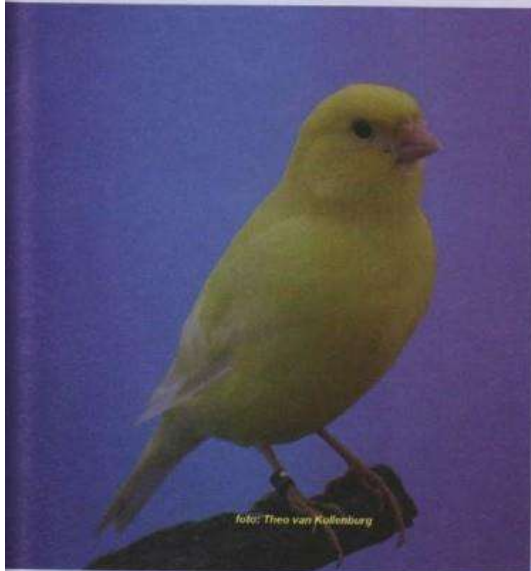

foto: Theo van Kullenburg

geelivoor intensief

Ivoor algemeen

De ivoor is ontstaan door een mutatie en is in Nederland naar aller waarschijnlijkheid rond 1950 voor het eerst opgemerkt door van Beek.

De eerste ivoorkanaries waren heel bleke vogels (crème). Deze benaderden de kleur van een biljartbal, niet geheel onbegrijpelijk dus dat voor de naam ivoor gekozen is. Vanaf 1964 is de ivoor in alle vetstofkleuren aan het vraagprogramma toegevoegd.

De ivoorfactor, ook wel structuurcarotenoïde genaamd, kent een gewijzigde structuur van de bevedering, vererft geslachtsgebonden en heeft een recessief gedrag tegenover zijn wildvorm niet-ivoor.

Als gevolg van deze veerstructuurwijziging (ivoor) treedt een verminderde waarneming van de lipochroomkleur geel op, verhoudingsgewijs wordt nog maar de helft van de kleurdiepte waargenomen t.o.v. de normale veerstructuur.

Deze verminderde kleurwaarneming wordt veroorzaakt door een verdikte hoorlaag van de bevedering die een gedeeltelijk absorberen van de gele lichtstralen ten gevolge heeft. Om deze factor nu goed zijn werking te laten tonen, zal er veel lipochroomkleur aanwezig moeten zijn.

Om ivooren te kweken zal de ivoorfactor bij een man tweemaal aanwezig moeten zijn om zich in het uiterlijk te tonen, bij de pop is hiervoor slechts eenmaal de ivoorfactor nodig.

Kweekmogelijkheden zijn: ivoor man x ivoor pop geeft 100 % ivoor, ivoor man x niet-ivoor pop geeft ivoor dochters en split/ivoor zonen, ivoor verervende man x ivoor pop geeft ivoor en split/ ivoor zonen en ivoor en niet-ivoor dochters, niet-ivoor man x ivoor pop geeft split/ivoor zonen en niet-ivoor dochters.

De standaardisen

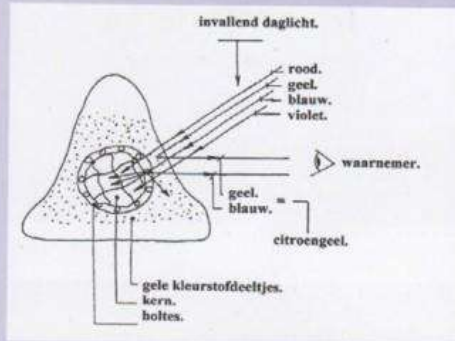
De standaardisen zeggen ons dat bij een vogel met ivoor (schimmelvogel) meer geel aanwezig moet zijn dan bij de niet-ivoor. Het geelbezit dient zuiver van kleur te zijn en egaal over het gehele lichaam verdeeld. Ook de vleugel- en staartpennen zullen een naar evenredigheid gele kleur moeten tonen. Zij zullen echter nooit die kleurintensiteit behalen als in het rugdek. Hier-door zijn ze altijd iets lichter dan de rugbevedering.

De nieuwe standaardisen vragen ons een maximum aan geelbezit voor zowel intensief als schimmel met bovendien een waarneembare optische factor. Een wat?

Juist voor velen zal dit een ongekend begrip zijn.

Het begrip optische factor

De optische factor is die eigenschap die bij de gele kanarie de kleur doet veranderen in citroengeel.

veerdoorsnede

tekening: Jacques van Helden

op de tekening ziet u schematisch weergegeven hoe de citroengele (ivoor) kleur tot stand komt.

Deze kleur hebben we een tiental jaren geleden afgevoerd van het vraagprogramma, wat echter niet wegneemt dat deze kleur nog steeds bestaat.

Deze citroengele kleur komt tot stand als een gele kanarie behalve een goed zuiver geelbezit tevens in het bezit is van blauwstructuur. De blauwstructuur is een selectieve eigenschap, wat inhoudt dat we door middel van selectie deze eigenschap kunnen versterken of verminderen, al naargelang de eis die we er aan stellen.

Behalve de structuurwijziging die de ivoorfactor met zich meebrengt, willen we ook nog de blauwfactor in deze vetstofserie zien, wat we ook wel optische factor noemen.

Hoe komt de blauwstructuur nu tot stand?

Als voorbeeld zouden we een blauw stukje papier kunnen nemen. Valt nu het daglicht op dat stukje blauwe papier, dan worden alle rode, gele en violette stralen als het ware door het stukje papier "verorberd" en de blauwe stralen teruggekaatst. De kleur van het papier-tje zullen wij als blauw herkennen.

Iets dergelijks gebeurt ook met het daglicht dat op een gele kleurkanarie valt die in het bezit is van blauwstructuur. Dus waar zich rondom de kern van het baardje een ring met holtes bevindt (zie de tekening). Deze ring, bestaande uit genoemde holtes, die als een soort

Over kanaries gesproken

foto: Theo van Kollenburg

geel ivoor schimmel

spiegeitje werkt, is in staat de blauwe licht-stralen uit het daglicht-spectrum te splitsen, te verstrooien en voor een gedeelte terug te kaatsen. De overige stralen (de rode en de violette) worden "verorberd" door de kern. De terug-gekaatste blauwe lichtstralen worden samen met de eveneens teruggekaatste gele lichtstralen, die op de gele kleurstofdeeltjes vallen, als citroengeel waar-genomen. Bij onze kleurkanaries hebben wij, zoals wij gezien hebben, te maken met weinig teruggekaatste blauwe stralen. Werden alle blauwe stralen terug-gekaast, dan hadden we ook werkelijk blauwe kleurkanaries zoals dat bij sommige parkieten ook het geval is. Het werkelijke blauw is bij de kleurkanarie niet haalbaar. Wel is het zo, dat niet alle kleurkanaries die in het bezit zijn van de blauwstructuur, evenveel holtes rond de kern van de baarden bezitten, waardoor de blauwfactor ook niet bij elke kleurkanarie even sterk werkt. Vandaar de veel gehoorde woorden: enkele en dubbele blauwfactor. De blauwfactor is het beste te herkennen op die plaatsen waar zich de meeste gele kleurstof bevindt, zoals boven de snavel, op de schouders en vooral op de stuit. Op deze plaatsen komen bijna nooit schimmelrandjes voor, zodat de gele lipochroomkleur tot in de uiterste topjes van de veertjes doorloopt. Deze blauwfactor is alleen maar te herkennen samen met de gele lipochroomkleur. Zo geeft blauwfactor met geel citroengeel. Dit in combinatie met ivoor geeft dus eigenlijk citroengeelivoor. Indien je deze kleur in je geelivoor weet te kweken, zal dit de totale kleurruiting doen verhelderen, terwijl de volheid in kleur blijft.

Wil je naar aanleiding van dit artikel reageren:
th.v.kollenburg@home.nl

Links: geel ivoor schimmel, vol geel met goede schimmelverdeling in het bezit van de optische factor
Rechts: geel ivoor schimmel, te zwak geel met te veel schimmel

foto: Theo van Kollenburg

SOS

Op woensdag 21 december heb ik namens de KMV zang de begrafenis bijgewoond van onze zeer gewaardeerde collega-keurmeester Frans Weusthof. Na een kort ziekbed overleed Frans op 69-jarige leeftijd.

Door het overlijden van Frans Weusthof is het aantal waterslagerkeurmeesters teruggelopen tot 6. Daarvan zijn er 4 keurmeesters die al geruime tijd gepensioneerd zijn.

Voor de harzers is de situatie nog nijpend. Daar beschikken we nog over 5 keurmeesters. Hiervan zijn al drie keurmeesters gepensioneerd.

Alleen voor de timbrado's is de situatie wat rooskleuriger. Dit jaar leggen er twee kandidaten examens af en als we de juiste informatie hebben gekregen, zullen er zich het komende jaar nog een aantal kandidaten aanmelden om met de opleiding te starten.

U zult hopelijk begrijpen dat we in zwaar weer terechtgekomen zijn. Het schip van de zangkanaries vaart nog wel, maar is zwaar onderbemand. Dat zal gevolgen hebben voor de vaart de komende jaren. Ik ben bang dat de zangkanaries die u in de toekomst wilt insturen, niet allemaal meer gekeurd kunnen worden. Ook vrees ik dat we op grote wedstrijden misschien wel een limiet moeten gaan stellen aan het aantal in te sturen zangkanaries.

Uiteraard zijn wij als keurmeesterskorps daar niet blij mee. Ook al niet omdat we graag zouden zien dat er meer zangkanaries worden ingestuurd in plaats van minder. Toch zijn dit de consequenties van het tekort aan keur-

SOS

meesters waaraan we weinig of niets kunnen doen. Tenzij u als liefhebbers denkt "hier moeten we wat aan doen". Dat kan alleen maar als u als ervaren kweker van waterslagers of harzers denkt "ik meld me aan om de opleiding tot keurmeester te gaan volgen".

En zeg nu niet: dat is veel te moeilijk voor mij. Zelf ken ik veel liefhebbers die zich qua kennis van het lied van de waterslager of van de harzer kunnen meten met een keurmeester. Dus dat hoeft het probleem niet te zijn. De te leren theorie dan misschien?

Dat is inderdaad iets meer dan de doorsnee liefhebber beheerst. Maar het is niet zodanig moeilijk dat alleen mensen met een hogere opleiding dit kunnen volgen. Voor mensen die al een tijdje meedraaien in de sport, is dit best te doen en veel kennis zal al wel aanwezig zijn.

Dan het tijdsbeslag. Ja, dat is er inderdaad. We kunnen niet ontkennen dat je 5 à 6 vrije dagen per jaar kwijt bent aan het keuren. Verder hebben we als keurmeesterskorps twee keer per jaar een technische dag c.q. vergadering met elkaar. Deze dagen vallen altijd op zaterdag in de maand november. Dat is de tijd die je kwijt bent als keurmeester. Maar daarvoor krijg je wel het een en ander terug.

Je kennis van de zang ondergaat een enorme verdieping. Dit omdat je veel verschillende vogels hoort. Verder bouw je erg veel contacten op. Je leert veel liefhebbers kennen door het hele land. Ik zelf ervaar dat als erg prettig. En tenslotte, het plezier dat je soms aan keuringen beleeft. Wanneer je ergens keurt en

mooie vogels krijgt te horen, dan kun je daarvan genieten. Als je dan 's middags weer naar huis rijdt, doe je dat met een goed gevoel. Is het dan alleen maar positief om keurmeester te zijn? Dat zou niet helemaal eerlijk zijn. Je bent soms ook wel eens onderhevig aan ongezouten kritiek. Zo zat ik eens aan een tafel met een aantal liefhebbers die net hun keurbriefjes hadden teruggekregen. Daarbij was een liefhebber die een stam waterslagers had ingezonden die behalve van hoge kwaliteit vrijwel identiek van zang was. Ze kregen dus op alle toeren vrijwel dezelfde punten en drie punten voor stamharmonie. De kweker sloeg aan het mopperen. Wat was dat voor een keurmeester? Het was onmogelijk dat zijn vogels exact hetzelfde waren. En zo pruttelde deze liefhebber nog wat door, totdat een van de liefhebbers hem zei: "Nou, dit is De Bruine, dus je kunt het rechtstreeks met hem bespreken. Die liefhebber stond op en verliet met een rood hoofd de tafel.

Ja, je moet dus wel enigszins tegen kritiek kunnen, maar als dat het geval is, overheersen voor mij de positieve kanten van het keurmeesterschap. Zo, ik heb gezegd wat ik wilde zeggen. Nu bent u als liefhebber aan de beurt. Als u wilt dat u ook in de toekomst uw vogels nog kunt laten keuren, meld u dan aan als aspirant-keurmeester. Wij zullen dan ons best doen voor een optimale begeleiding en waar nodig voor iedere aspirant een op hem of haar toegesneden opleidingstraject uitzetten.

Tekst Jan de Bruine

VOGELBOEKHANDEL J & J

Tel. 0341-260382, website: www.nbv.nl/jenj
Email: vogelboekhandeljenj@planet.nl

Te bestellen door overmaking van het bedrag op Postbankrekening 6791634 of Rabobankrekening 347580904 t.n.v. Vogelboekhandel J & J, te Nunspeet. o.v.v. het bestelnummer. (prijzen zijn incl. porto binnen Nederland)

 <p>Europese vogels kweken en tentoonstellen A140 € 18,00</p>	 <p>Vogelgids voor Gambia & West-Afrika + CD-rom I301 € 37,50</p>	 <p>Kruisingen kweken en tentoonstellen A146 € 23,00</p>	 <p>Agaporniden C119 € 45,00</p>
--	--	---	---

Kaketoos, een bijzondere vogelgroep in onze hobby

Algemeen

Kaketoos zijn bij de meeste liefhebbers geen onbekende en zij zullen deze vogels graag een plaats geven in hun collectie. De vogels hebben hun oorsprong in de oude wereld en komen globaal voor in de Filippijnen tot en met Australië en Tasmanie. In Australië vinden we de meeste soorten en er zijn maar liefst 11 verschillende kaketoos beschreven. Op de Filippijnen, Nieuw Guinea en een aantal Indonesische eilanden zijn er maar een of twee specifieke soorten per eiland te vinden. Het geslacht *Cacatuidae* bestaat uit 6 familiegroepen met in totaal 18 soorten.

De 6 families zijn:

- 1) Probosciger, hieronder vallen de palmkaketoos waarvan 1 soort beschreven wordt.
- 2) Calyptorhynchus, hieronder vallen de raafkaketoos en er worden 3 soorten beschreven.
- 3) Callocephalon, waaronder de helmkaketoos en er wordt 1 soort beschreven.
- 4) Eolophus, met de rosëkaketoos en 1 soort beschreven.
- 5) *Cacatua*, de witte kaketoos waarvan 11 soorten beschreven.
- 6) *Nymphicus*, hieronder vallen de valparkieten en er wordt 1 soort beschreven.

De eerste 2 staan ook wel bekend als de zwarte kaketoos en worden zelden door liefhebbers gehouden. Dit geldt ook voor de helmkaketoos (*C. timbriatum*) en de laatste jaren worden er door enkele liefhebbers en vogelparken kweekresultaten met deze kaketoos gemeld. Helaas zijn het maar enkele paren die regelmatig broeden en is de bloedverversing om sterke bestanden op te bouwen gering. Bij de eerste drie genoemde familiegroepen en de valparkieten zijn het mannetje en het vrouwtje afzonderlijk te herkennen. Bij de overige kaketoos is de kleur van de iris in het oog bij volwassen vogels het enige herkenningspunt waaraan men een man of pop kan herkennen. Helaas blijken er ook popjes te bestaan met een zwarte iris en is een geslachtsbepaling het enige zekere middel om een koppel samen te stellen. De geslachtsbepaling kan door een dierenarts worden uitgevoerd met de endoscoop of, wat ik zelf makkelijker vind, via een DNA-analyse. De geslachtsbepaling via DNA gebeurt met enkele borstveren en is zonder risico en betrouwbaar. Bij de firma Gendika te Veendam heb ik goede ervaringen en krijgt men de uitslag binnen enkele werkdagen.

Het opvallendste aspect aan deze vogels is natuurlijk de beweegbare kuif die per soort meer of minder ontwikkeld of gekleurd is. Bij de "witte kaketoos" zijn de meeste varianten in kleur en vorm te vinden. De witkuifkaketoos (*C. alba*) heeft de grootste kuif en de helmkaketoos wellicht de meest bijzondere. Kaketoos hebben behalve de kuif nog een bijzonderheid, namelijk speciale donsveren die niet uitvallen, maar afbreken en doorgroeien. Deze donsveren, die afbreken in kleine stukjes, veroorzaken een vettig talkpoeder waarmee de vogel zijn veren conditioneert en waterdicht maakt. De kaketoos hebben relatief korte poten en wanneer de vogels zich verplaatsen is het koddig te zien hoe zij lopen. De poten zijn stevig gespierd en voorzien van lange tenen. Wat men zich misschien wel eens afvraagt, is hoe een vogel die slaapt niet van zijn tak of sprong valt. Het antwoord hierop is dat de vogels hun zenuw die de voet sluit, kunnen blokkeren. Hierdoor is er niet continu spierspanning nodig en dat is zeker voor alle vogels die in een boom slapen, belangrijk. Zodra de vogel wakker is, is de voet weer normaal bruikbaar. De snavel is bij alle soorten goed ontwikkeld en geschikt om harde zaden en noten te kraken. Wanneer men een kaketoos in zijn hand moet nemen, is het misschien aardig te weten dat in het maleis "kaketoos" nijptang betekent. De meest bijzondere snavel heeft naar mijn mening de langsnavelkaketoos (*C. tenuirostris*) die een lange bovensnavel heeft. Deze kaketoos heeft met deze aanpassing van zijn snavel de mogelijkheid behalve zaad te kraken ook knollen, wortels en bollen op te graven. Hierdoor heeft deze soort meer kans te overleven in gebieden met weinig voedselaanbod. Door deze aanpassing werd deze kaketoos door de boeren verguisd en massaal vernietigd. De bestanden zijn door deze vervolging ernstig teruggelopen en deze kaketoos worden alleen nog in kleine familiegroepen waargenomen. Ze genieten nu volledige bescherming, maar omdat het oorspronkelijke leefgebied steeds meer gecultiveerd en bebouwd wordt, moet deze soort steeds verder opschuiven naar de drogere, voedselarme gebieden. De kans om een broedsel met meerdere jongen groot te krijgen in deze gebieden is natuurlijk minder groot en daardoor blijven de bestanden ondanks bescherming klein.

IN DE VRIJE NATUUR

Zoals eerder vermeld hebben de kaketoos een groot verspreidingsgebied en is de toekomst niet voor iedere soort rooskleurig. De meest bedreigde kaketoos is de Filippijnse kaketoos (*C. haematuropygia*) die nu alleen nog maar in enkele beschermde natuurreservaten voorkomt in de Filippijnen. Ontbossing en het vangen van deze vogels hebben een zware tol geëist bij deze vogels. Momenteel is er een speciaal project gestart om deze vogels te behouden in de vrije natuur. Door de houtkap zijn er weinig grote bomen waar de vogels een nest kunnen vinden en men probeert de

vogels kunstmatige broedholtes aan te bieden. Tevens worden er bepaalde gewassen verbouwd waarvan de vogels gebruik kunnen maken om zo te voorkomen dat de vogels te ver buiten het reservaat op zoek gaan naar voedsel. De vogels genieten zelfs bescherming van parkwachters om het uithalen van jonge vogels te voorkomen. De bestanden groeien jaarlijks en het lijkt een succes te worden deze vogel te redden. Binnen Europa is voor deze kaketoesoort een kweekproject opgestart via de EEP waar je eigenlijk weinig van hoort. In Australië komen liefst 11 soorten voor die allemaal een beschermde status hebben. Natuurlijk zijn er ook verhalen over het afschieten en doodknuppelen van kaketoes waarvoor echter eerst een vergunning moet worden aangevraagd. Wanneer er grote schade ontstaat, zal men hieraan iets moeten doen en de schuldigen aanpakken. Het illegaal vergiftigen van drinkplaatsen is een veel ernstiger feit, omdat hierdoor alle vogels en dieren worden getroffen, en gebeurt al te vaak als men niet mag optreden tegen de schadeveroorzakers. In Indonesië komen op verschillende eilanden kaketoes voor en zijn helaas in de meeste gevallen bedreigd. Een triest voorbeeld is de Goffnikaketoë (*C. goffini*) die in groten getale is gevangen. Deze kaketoë komt alleen voor op het eiland Tanimbar en zelfs de laatste vogels werden gevangen en te koop aangeboden door vogelhandelaars. Gelukkig hebben natuurbeschermers in samenwerking met de regering de vogels snel teruggebracht naar hun eigen eiland en weer

zoek blijkt dat boeren door uitputting van hun landbouwgrond jaarlijks een stukje opschuiven in het natuurgebied, vaak met steun van lokale bestuurders die hun mensen tevreden willen stellen. Vaak wordt er ook "per ongeluk" een stukje bos van enkele kilometers in brand gestoken om onkruid te verdelgen en dat meteen als landbouwgrond gebruikt wordt. Houtkaplicenties worden voor een habbekrats verkocht aan Japanse en Maleise bedrijven om de lege kas te vullen of verdwijnen door corruptie in de verkeerde zakken. Natuurbelangen zijn helaas ondergeschikt aan de welvaart van het land. Wat duidelijk moge zijn is dat een beschermde status weinig voorstelt als het leefgebied verdwijnt.

En ander triest verhaal is het relaas van de oranjekuikaketoë (*C. sulphurea citrinocristata*) op het Indonesische eiland Sumba, waar deze vogels nog in kleine populaties voorkomen. De afname werd bijna geheel veroorzaakt door vogelvangsters die voor een habbekrats de vogels verkochten aan opkopers uit Singapore. Via een voorlichtingsproject van een organisatie die opkomt voor de belangen van deze papegaaien, werden er posters, stickers en informatiebulletins verspreid onder de lokale bevolking. Tevens werd er op scholen aandacht geschonken aan deze vogels en verteld dat strenge bescherming nodig was om ze op het eiland te behouden. Eerder is deze vogel verdwenen op de naburige eilanden Lombok, Nusa Penida en Salembu Besar. De bevolking heeft dankzij de aandacht en voorlichting deze kaketoë in haar hart gesloten en worden vogelvangsters die deze vogels vangen of in hun bezit hebben, aangegeven. In het

verleden was het een licht vergrijp deze vogels te vangen, maar door de mentaliteitsverandering zijn notoire vogelvangsters recent veroordeeld tot gevangenisstraffen van enkele jaren. Dit zal de vogelvangsters afschrikken en hierdoor heeft deze bijzondere kleine geelkui een kans zich te handhaven op het eiland Sumba. Gelukkig zijn er ook twee soorten Indonesische kaketoes waarmee het tot nu toe redelijk gesteld is. De brilkaketoë (*C. ophthalmica*), die voorkomt in de Bismarck Archipel op de eilanden Nieuw-Ierland en Nieuw-Brittannië, wordt in redelijke aantallen waargenomen. De Ducorpskaketoë (*C. ducorpsi*), die voorkomt op diverse Salomonezeilanden, is ook nog goed vertegenwoordigd in de vrije natuur en is zelfs nog recent ingevoerd. De brilkaketoë (*C. ophthalmica*) is zeldzaam in gevangenschap, omdat er op deze eilanden al vroeg een uitvoerverbod is ingesteld. Alleen met speciale vergunningen zijn er een aantal vogels uitgevoerd en zijn in de collecties van

losgelaten. Een unieke actie die nu eens goed uitpakte om een soort voor uitsterven te behoeden in het wild. Het vervolg was dat de Goffnikaketoë op bijlage A van de Cites-verordening werd geplaatst. Eerder was de Filippijnse kaketoë al op deze Cites-verordening geplaatst. De Molukkenkaketoë (*C. moluccensis*) heeft ook de twijfelachtige eer momenteel op deze lijst van bedreigde uitheemse diersoorten te staan. Recent is er in Thailand de dertiende CITES-conferentie gehouden en hier is besloten alle kleine geelkui kaketoes (*Cacatua sulphurea*) ook op deze verordening te plaatsen. Helaas zijn deze maatregelen nodig om de handel in deze vogels een halt toe te roepen en te proberen deze soorten te behouden op hun eiland. Zoals eerder beschreven heeft iedere Indonesische soort zijn eigen eiland. De houtkap en de enorme bosbranden hebben veel natuur vernield en het is te hopen dat de regering onder druk van natuurorganisaties en wereldleiders hier een halt kan toeroepen. Uit onder-

dierentuinen en grote kwekers terechtgekomen. In Nederland zijn een aantal paren in het vogelpark Jagri te Gieterveen te bewonderen. Ook zijn er hier al jongen geboren en te koop aangeboden.

HUISVESTING

Kaketoes zijn beweeglijke vogels en vragen een behoorlijke ruimte. De zwarte soorten moet men huisvesten in volières van minimaal 8m lang en 2m breed. Het zijn goede vliegers en ze kwijnen snel weg in een te kleine kooi. In de Nederlandse Opvang van Papegaaien te Veldhoven hebben deze vogels een grote kooi tot hun beschikking en is het een prachtig gezicht ze door de kooi te zien vliegen. Bij de "witte kaketoes" geldt voor de grotere soorten als ideale huisvesting een kooi met een lengte van 5m en een breedte van 1,50m, voor de kleinere soorten is 4m met een breedte van 1,25m toch ook wel het minimum. Wanneer men niet zoveel ruimte heeft, zou men kunnen overwegen meerdere paren bij toerbeurt de grote volière te laten gebruiken. Hierdoor kan men de geluidsoverlast beperken en de vogels een kans geven hun vleugels echt te gebruiken. Een probleem met kaketoes is hun temperament. Wanneer een mannetje het op zijn heupen krijgt, moet het popje ruimte hebben om zijn escapades te ontvluchten. Vooral de "witte kaketoes" zijn hierom berucht en er zijn al veel popjes die hierdoor het loodje hebben gelegd of ernstig verminkt zijn geraakt. Een kweker vertelde mij dat hij na jaren succesvol kweken met rosékaketoes (*Eolophus roseicapillus*) een koppel jonge Inca-kaketoes (*C. leadbeateri*) aanschafte. De Inca-kaketoe behoort overigens tot de familie van de witte kaketoes. Na 3 jaar werd er een blok in de volière gehangen en enige tijd later hoorde hij tijdens het verzorgen van zijn vogels een vreselijk gekrijs bij zijn Inca's. Hij kon met veel moeite de man een punter met zijn schoen geven om zijn pop te redden. De man moest apart gezet worden en zo was het kweekseizoen met deze soort snel ten einde. Al te vaak is men te laat en is het popje gedood of de snavel er afgerukt. Derhalve is het belangrijk de vogels voldoende ruimte te geven en de pop zoveel mogelijk de kans te geven te vluchten. Tevens kan het zinvol zijn takkenbossen schuin tegen de wand te zetten waarachter het popje kan kruipen ingeval van nood. Wanneer men de man niet vertrouwt, is het beter meteen de vleugelpennen aan één kant flink af te knippen, zodat hij nog niet kan vliegen. Hierdoor wordt hij langzaam en kan de pop weg. Helaas is dit niet altijd succesvol, omdat er ook popjes worden aangevallen die op de eieren zitten en hier helemaal niet weg kunnen komen. Derhalve is het belangrijk de broedblokken van 2 of 3 invleggen te voorzien om het popje een vluchtweg te geven aan te opdringerige mannen. Dergelijke mannen moet men ook vaker binnenhouden, omdat ze extra actief worden wanneer ze buiten zitten. Zeker wanneer men meerdere paren kaketoes houdt. Derhalve is het ook nodig de binnenverblijven niet te klein te maken, omdat het popje hier niet weg kan. Twee koppels kaketoes met open wanden naast elkaar zijn zeker niet aan te raden en roept extra agressie op. Zoals ik al eerder heb beschreven, scheiden de kaketoes een talkpoeder af en is het binnenverblijf snel met een laag poeder bedekt. De vogels zijn erg gevoelig voor droge lucht en spelen graag hun veren in een regenbui of bad om de talk kwijt te raken. Kaketoes in een binnenverblijf houden zonder buitenverblijf is een slecht idee en men moet hier niet aan beginnen. Het geluid van kaketoes moet men niet onderschatten. Rosékaketoes zijn de minst luidruchtige en de witkalkaketoe en Molukkenkaketoe waarschijnlijk de luidruchtigste. Het geluid van een rosékaketoe moet men echter niet onderschatten en kan problemen met de naaste burens veroorzaken.

VOEDING

Kaketoes zijn niet zo moeilijk te houden en doen het goed op een goede papegaaien-mengeling. Wat echter door veel liefhebbers

wordt vergeten, is de voeding te variëren met groente en fruit en eivoer. De kaketoes nemen niet zo makkelijk zachtvoer op en de liefhebbers geven het snel op, als de vogels het aangeboden voer laten liggen. Discipline en minder zaad voeren om de vogels het zachtvoer te laten eten is de sleutel om later een geslaagd kweekresultaat te halen. Wanneer er jongen zijn, moet er niet alleen hard zaad gevoerd worden, maar ook eivoer, kiemzaad, groenten en fruit, zeker in het begin. Bepaalde liefhebbers hebben hiervoor ook weer een oplossing gevonden door de jongen uit het blok te halen en met de hand groot te brengen! Overigens zullen er bij vogels die op lange termijn alleen maar zaad eten, tekorten optreden. Wellicht zal een pelletsfabrikant hier weer roepen dat met zijn voer deze problemen worden voorkomen. Voor mij geen pellets, maar een goede zaadmengeling, Aves opfok-A-eivoer en veel variaties in fruit en groenten zoals geraspte winterwortelen, maïs, rode bieten, paprika, druiven, andijvie, sla, muur, appels, peren, en granaatappels die in het najaar te koop zijn. Grit, maagkiesel en sepia staan het hele jaar in aparte bakken tot hun beschikking en worden regelmatig vernieuwd. Tijdens een beurs kocht ik een groot aantal geperste blokken waarin grit en kiesel zit. Het was leuk speelgoed voor de vogels en binnen een dag was het blok compleet kapot gevreten en lag het in stukken op de grond waar er niet meer naar omgekeken werd. De dure blokken zijn voor deze vogels weggegooid geld en men kan beter grit en kiesel in bakken aanbieden. Wilgentakken zijn bij deze vogels niet aan te slepen, maar gelukkig makkelijk te zagen bij mij in de buurt. Een andere mooie afleiding is het verstrekken van dennenappels. Deze vindt men in ieder naaldbos en de vogels knagen hier graag op. Zijn het verse dennenappels, dan vinden zij hier zelf nog de zaadvleugels in die ze heerlijk vinden. Wanneer ik dennenzaden koop en deze bij het eivoer voeg, worden deze als eerste gegeten. Helaas zijn deze zaden behoorlijk prijzig en worden mondjesmaat gevoerd als traktatie. Overigens zijn de meeste soorten behoorlijke knoeters met voer. De rosékaketoe neemt het zaad meteen met zijn snavel op, maar de andere soorten gebruiken eerst hun poot en halen vaak de voerbak leeg op zoek naar hun favoriete voer. Tevens geldt voor de Australische soorten die voorkomen in droge voedselarme gebieden, dat er niet te vet gevoerd moet worden. Veel rosékaketoes broeden vaak niet, omdat ze te vet zijn, en het is belangrijk het zaadmengsel hierop aan te passen.

Wordt vervolgd

Tekst en foto's: Ruud van der Donk

(vervolg van juli 2005 blz: 238)

Predatie op papegaaien

Welke vogels belagen papegaaien in het wild?

Veel soorten in de tropen voorkomende stootvogels jagen actief op papegaaien. De absolute nummer een op dit gebied is ongetwijfeld de harpijarend. Geen enkele papegaai is opgewassen tegen de krachten van de machtige harpij, die overigens voornamelijk jaagt op apen en luiaards, maar ook niet schroomt een hond of varken te grijpen en zeker ook andere grotere vogels waaronder ara's niet versmaadt. Begin jaren tachtig vormde de harpijarend een waar schrikbewind onder de populatie *Anodorhynchus hyacinthinus* (hyacinthara) in Zuidwest-Brazilië.

Behalve de harpij vormen ook diverse andere soorten arenden, haviken, wouwen, uilen en valken een directe bedreiging voor papegaaien. Roth maakt in zijn rapportage 'Observations on the orange-cheeked parrot' uit 1983 melding van een achtervolging en het slaan van een *Pionopsitta barrabandi* door een gestreepte bosvalk (*Micrastur ruficollis*).

Door de mens geïntroduceerde populaties parkieten (vaak halsbandparkiet of monniksparkiet) gaan uiteraard ook deel uitmaken van de voedselketen. Zo werd mij gemeind dat de *Accipiter cooperii* (Cooperhavik) in Florida USA tegenwoordig fanatiek op een al lang geleden geïntroduceerde en verwilderde populatie monniksparkieten jaagt. Deze fraaie roofvogel heeft een nieuwe bron van voedselvoorziening kunnen aanboren.

Mimicry

Dit is een vorm van gedragsverandering van een diersoort (predator) ter misleiding van een andere diersoort, het prooidier. De streepstaartbuiszard (*Buteo albonotatus*) is een gerenommeerde vogelvangster. Tijdens de jacht imiteert hij op voortreffelijke wijze de manier van vliegen van de zwarte gier. De buiszard wordt op deze wijze niet direct als gevaarlijk herkend, waardoor hij prooivogels veel dichterbij kan benaderen en daarmee de pakkans vergroot. De Braziliaanse tweekleurige mushavik (*Accipiter bicolor pileatus*) imiteert op soortgelijke wijze de uitsluitend insectenetende roodbroekwouw (*Harpagus diodon*).

Toekans in Zuid-Amerika en hun continentale tegenhangers in Azië en Afrika de neushoornvogels en hoornsnavels zijn in staat kleine papegaaiachtigen te vangen en te doden, maar in de praktijk zullen zij eerder een bedreiging vormen door het leegroven van nestholten en het opeten van eieren en jonge vogels. De kleinere soorten aracarís, toecanettes en tocs (genus *Tockus*) hebben hierin hun deel. In de voortdurende concurrentiestrijd om de meest geschikte nestholten vormen de toekans en neushoornvogels ook

een geduchte tegenpartij, waarbij papegaaien regelmatig het veld moeten ruimen.

Verder vormen een hele reeks vogelsoorten als nestpredator een bedreiging voor papegaaien.

Ik noem hier bijvoorbeeld de behendige zwarte gier, caracara's, motmots, diverse soorten spechten, gaaien en kraaien, koekeken, tyrants, oropendola's en de grote koevogel.

Welke reptielen belagen papegaaien in het wild?

Met uitzondering van een paar bergbewonende papegaaiensoorten komen in vrijwel ieder papegaaienhabitat ook slangen voor. Er zijn zowel giftige slangen als wurgslangen, al dan niet gespecialiseerd in het jagen op vogels, die allerlei vogels op de menukaart hebben staan. Slangen maken veel gebruik van camouflage en kunnen zeer lang in hinderlaag wachten op het moment dat een prooidier binnen bereik komt. Tevens kunnen slangen zowel overdag als in de nacht actief op jacht gaan. Zij zullen eventueel gevonden nestholten inspecteren op de eventuele aanwezigheid van voedsel. Diverse soorten slangen zijn gespecialiseerd in het eten van eieren.

In het Amazonegebied behoort *Corallus canina* (hondskopboa) tot de succesvolste vogelvangsters. Keurig over een tak gedrapeerd wacht hij geduldig tot een vogel binnen zijn bereik (van soms wel twee meter) komt. Als hij uithaalt en zijn prooi met een dodelijke omhelzing wurgt, verankert de slang zich met zijn staart aan de tak, zodat hij niet valt. De hondskopboa jaagt ook wel actief op vogels en zoekt ze met behulp van warmtesensoren op. De *Chodropython viridis* (groene boompython) vervult een soortgelijke niche in delen van Azië en Australië.

Natuurlijk jagen veel meer soorten slangen op vogels. Ik noem hier nog enkele voorbeelden: *Spilotes pullatus* (kippenslang), de zeer fraaie *Epicrates cenchria* (regenboogboa) en *Corallus enhydridis cookii* (Cooks boomboa), de Afrikaanse nestpredator *Atheris nitschei* (boomadder), *Python anchietae* (dwergpython) en de Afrikaanse eierenetende slang *Dasypeltis scabra*.

Met name tijdens het project rond het uitzetten van de zeer zeldzame Puerto-Ricoamazonen leidde predatie op nestjongen door wurgslangen tot aanzienlijke verliezen. Verder ontving ik een melding van predatie door een klein exemplaar van de boa *Constrictor*, die in Peru een *Forpus coelestis* had gegrepen en vond ik een foto van een boomboa met vermoedelijk een *Borotogeris* als prooi.

Varanen zijn een soort grote hagedissen met een uitstekend reukvermogen, goede klim-, zwem- en loopkwaliteiten. Gezien hun status

als onmiskenbare carnivoor leidt dit al gauw tot de conclusie dat varanen geduchte predatoren zijn voor veel kleine dieren en vogels. Ik heb zelf gezien hoe razendsnel een varaan tijdens de jacht kan zijn en hoewel ik hiervan geen enkel bewijs heb, zou het mij zeker niet verbazen dat deze dieren daadwerkelijk in staat zijn een volwassen papegaai te bemachtigen.

Uit Baratphur in India kreeg ik een melding van nestpredatie door *Varanus albigularis* (steenvaraan) op het nest van een (helaas niet nader geïdentificeerde soort) parkiet.

Welke insecten en parasieten belagen papegaaien in het wild?

Trekmiëren verplaatsen zich in ongelooflijke aantallen door de oerwouden en vallen daarbij letterlijk alles aan wat op hun pad komt. Zij kunnen en zullen dan ook elk vogelnest op hun pad binnendringen en de aanwezige jongen vernietigen.

Door de ontbossingen wordt het aantal geschikte nestholten steeds kleiner, hetgeen leidt tot een steeds frequentere strijd onder verschillende organismen om het gebruik van deze nestholten. Hierdoor gaan tijdens aanvallen door ander vogels of zelfs soortgenoten legfels verloren. Ook de vanuit Afrika in Zuid-Amerika geïmporteerde 'Killer Bees' zijn in staat een broedend paartje te verdrijven uit een nestholte en vervolgens de jonge vogels aan te vallen en zelfs te doden. Verder zijn nog tal van parasieten actief.

Behalve allerlei luizen, vlooiën en muskieten zijn voor jonge papegaaien vooral gevaarlijk de larven van de gevreesde botvlieg. De botvlieg legt zijn eitjes tegen de onderzijde van muskieten. Wanneer de muskiet een jonge vogel steekt komt het eitje van de botvlieg op zijn nieuwe gastheer. Hier komt het tot ontwikkeling en de larve van de botvlieg nestelt zich onderhuids om normaal gesproken na enkele weken het gastdier weer te verlaten. Botvliegen komen regelmatig voor op grotere gastdieren en doden deze in principe niet. Dit is echter wel mede afhankelijk van de mate van infectie ofwel het aantal larven van de botvlieg per gastdier. Vooral kleine soorten gastdieren of zeer jonge vogels overleven de infectie van een botvlieg-larve meestal niet.

Grote spinnensoorten kunnen zich tamelijk gemakkelijk toegang verschaffen tot jonge vogels in een nestholte. In voorkomende gevallen zullen zij hun prooi in de regel doden door middel van het injecteren van gif, waarna de inhoud van het prooidier wordt voorverteerd en in vloeibare vorm door de spin wordt opgezogen.

Enkele grote soorten tropische duizendpoten zijn zeer felle en razendsnelle predatoren op kleine dieren. Zij vangen kleine zoogdieren, reptielen en vogels die zij doden met een

krachtig gif. Duizendpoten kunnen in nestholten de jonge vogels gemakkelijk doden. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de meeste grote spinnen en vrijwel alle soorten duizendpoten voornamelijk en vaak zelfs uitsluitend op de grond jagen en daarmee relatief weinig jonge papegaaien slachtoffer zullen worden van deze dieren. Er zijn overigens wel dergelijke gevallen bekend en er is zelfs filmmateriaal van een jagende duizendpoot die een jonge vogel doodt.

Tot slot

Zoals ik in dit artikel al heb vermeld vormen de hier genoemde diersoorten een beeld dat verre van compleet is in vergelijking met het daadwerkelijke aantal diersoorten dat op wilde papegaaien jaagt. Het is dan ook voornamelijk mijn bedoeling geweest een beeld te schetsen van de gevaren waaraan papegaaien in het wild zijn blootgesteld, met het doel een stukje bewustzijn te creëren. Bewustzijn van het feit dat het wegvangen van grote aantallen papegaaien uit de natuur een grotere impact op het

voortbestaan van deze soorten heeft dan wel wordt aangenomen. Bewustzijn van het feit dat, behoudens enkele uitzonderingen, het op grote schaal wegvangen van wilde papegaaien een onverantwoorde zaak geworden is. Ik hoop dan ook van harte dat dit bewustzijn een bijdrage mag zijn aan een verantwoorde manier van omgang met papegaaien in het algemeen en het belang van een zo zuiver mogelijk behoud van de genepool in de avicultuur in het bijzonder.

Door Hans Wagenaar

INTERNATIONALE VOGELBEURS W.R.Z.V. HALLEN ZWOLLE

- * 1500 m² beursruimte voor alles op vogelgebied
- * geen kwartels en hoenderachtigen
- * handelaren voor 8.45 uur binnen
- * geopend voor publiek van 9.30 tot 14.00 uur
- * centrale ligging (nabij veemarktterrein)
- * prima en goedkoop restaurant in de hal
- * 15 min. lopen vanaf het station * ruime parkeergelegenheid
- * voortijdig reserveren verplicht

De volgende beurs is: 11 november 2006

Buitengasthuisstraat / Blaloweg

**ZATERDAG
22 APRIL
2006**

Inlichtingen : H. Heitbrink

Tel. (038) 453 02 66 na 19.00 uur

AVIAN Nectar

Een compleet en volwaardig voer voor kolibries en nectarvogels. Gebruikt door Vogelpark Walsrode.

AVIAN Lori

Een compleet en wateroplosbaar voer voor alle soorten lori's en vleermuispapegaaien.

AVIAN Birdfood Products

Info/bestelling:
tel. (0222) 327 135 | info@avian.nl | www.avian.nl

AFCON KUNSTSTOF-GAAS

Een ijzersterk produkt, weer- en windbestendig. Vogels kunnen niet beschadigen. Ideaal voor volières.
Div. maten 4x4 - 12x12 - 14x15 - 25x18 mm Werkbreedte 2 of 4 meter. Zwart-transparant

13x13 vanaf 100 m ² of meer	13x13 vanaf 25 m ² tot 100 m ²	13x13 vanaf 1m ² tot 25 m ²
Slechts € 1,00 per m ²	Slechts € 1,10 per m ²	Slechts € 1,15 per m ²

Gedkoop te verzenden binnen 24-48 uur
Telefonisch bereikbaar van 8.00 tot 23.00 uur. 06-53 48 69 30
Van 22.00 tot 23.00 uur Tel.: (0591) 61 26 07 Fax: (0591) 61 26 07
Verkoopadres: Schanstraat 50. 7825 TA Emmen. Internet: www.afcon.nl

Voor al uw vogelbenodigdheden & vogelvoer!

Een kleine greep uit onze collectie

Fontein	vanaf € 0,25
Snoepbakjes	vanaf € 0,20
Vangnetten	vanaf € 3,50
Nestmateriaal	vanaf € 0,45
Nestkasten	vanaf € 1,30
Broedkooien	vanaf € 27,50
Vervoerskisten	vanaf € 13,00

Wij hebben ook natuur broedblokken
Al vanaf € 4,00
Vogelvoer: o.a. Beyers & Konacorn

**Kom gerust eens langs,
het is zeker de moeite waard!**

**Open Einde 12
Musselkanaal**
Tel. 0599-470500
Fax. 0599-470760
Open: Maandag 13.00-17.30 uur
Di t/m Vrij. 09.00-12.00 - 13.00-17.30 uur
Do. Tel. 21.00 uur. Za. 09.00-17.00 uur

Kijk voor meer informatie op www.vogelspullen.nl

RECHTE VOORFRONTEN	met deurtjes		met klepjes en bakjes	
Almeting / hoog	30cm	40cm	30cm	40cm
30 cm	€ 2,50		€ 4,00	
40 cm	€ 2,70	€ 3,50	€ 4,20	€ 5,00
50 cm	€ 3,30	€ 4,30	€ 5,10	€ 5,80
60 cm	€ 4,20	€ 4,80 € 7,50	€ 5,70	€ 6,70 € 9,00
70 cm	€ 5,00	€ 6,00	€ 6,80	€ 7,80
80 cm	€ 5,50	€ 6,80 € 10,50	€ 8,30	€ 9,50 € 12,30
100 cm	€ 7,00	€ 8,70 € 11,40	€ 10,30	€ 11,80 € 14,00
120 cm	€ 8,00	€ 9,50 € 15,00	€ 12,00	€ 14,00 € 17,30

Wij leveren ook fronten met zware spijl in 40 en 50 cm hoog.
Op de fronten sparen is 10% korting bij bestelling boven € 100,00
Tevens leveren wij aluminium sokkerprofiel, gaas en verbindingstukken.
Vogelspecialzaak Cor Quartel Richtersweg 15
7339 AA Uppelen (Apeldoorn) Tel. 055-5420539 of 06-51019263 Fax: 055-5403229

Franko levering vanaf € 500,00
daar beneden € 30,- vracht.

Geachte redactie,

In het novembernummer van Onze Vogels trof ik het kalenderartikeltje aan over de satijnprielvogel (Satin bowerbird). In dezelfde maand was ik in de gelegenheid de satin van nabij te bestuderen tijdens mijn verblijf in het Lamington National Park in Queensland, Australië. De satin blijkt in het wild een erg tamme vogel, die indien rustig tegemoet getreden, zich tot wel op een meter laat benaderen, filmen en fotograferen. Ik heb ook verschillende priëlen van nabij kunnen bekijken. Opvallend is dat de priëlvogel zich volledig aan de civilisatie heeft aangepast. De priëlen die ik aan de rand van het regenwoud heb aangetroffen, waren alle opgebouwd met voorwerpen uit de "mensenwereld". Het priël was versierd met o.a. tandenborstels, pennen, koffiemelkcups en allerlei verpakkingsmateriaal. In een priël trof ik zelfs een condoomverpakking aan. Het enige dat voor de satin belangrijk is, is de kleur. Deze was altijd blauwpaars. Met het blote oog kon ik geen enkel kleurverschil waarnemen. Hoewel het priël lijkt te zijn opgebouwd uit willekeurig neergelegde voorwerpen, blijkt elk voorwerp een specifieke plaats te hebben. Als in het priël een voorwerp werd verplaatst, werd dit consequent door de vogel weer op de oorspronkelijke plek neergelegd. In een straal van een aantal kilometers heb ik meerdere priëlen gezien. Soms waren deze gebouwd door jong volwassen mannen. In de een bepaald gebied is er echter maar één dominante man, die dan ook door de pop geaccepteerd wordt om te paren. De priëlen van de jonge mannen kan men beschouwen als oefenprojecten. In het Lamington National Park is de Satin Bowerbird een gelukkig nog veel voorkomende vogel. Vele uren was ik in de gelegenheid ze van nabij te bekijken en ik heb prachtige video-opnames en foto's kunnen maken.

John van der Jagt

Priël van de satijnprielvogel

(foto: John van der Jagt)

satijnprielvogel (man)

(foto: John van der Jagt)

DNA-Test voor uw vogels

Wij doen DNA-testen om het geslacht van uw vogels te bepalen. We hebben alleen 3-4 vroege voren nodig of een druppel bloed.

► DNA geslachtsbepaling voor parkieten, papagoes

Bloed test (1 druppel) 9,99 € per test
 Veren test (4-5 veren voren) 14,99 € per test
 Voor emoes, duiven, struisvogels, uilen, valken en soortgelijke vogels: 17,99 € per test

◉ Speciale aanbieding ► 3 DNA testen

Voor geslachtsbepaling vogels (bloed), veerziekte en polyoma virus voor: 22,99 €

◉ Super aanbieding ► 4 DNA testen

Zie speciale ► chlamydia kruisnavels 49,- €

◉ Meer testen beschikbaar, bijvoorbeeld Mycoplasma gallisepticum, H. corymbae, HT, IBV, Candida albicans, Pacheco ziekte, Aspergillus fumigatus (19.99), West Nile Virus, vogel influenza en meer testen.

Zend uw materiaal naar: **Genekam** Biotechnology AG

Euro 299,- (ook vaderschapstest voor mens)

Dammstraße 31-33,
 D-47119 Dulsburg, Duitsland
 Telefoon: 0049 203 / 55 66 58-31
 Telefoon Nederland: 072-56 70 067
 E-mail: query@genekam.de
 Internetsite: www.genekam.de

Genekam Biotechnology - Teste slagen vooruit!

Foto impressie AZ Bundesschau te Kassel in Duitsland 2005

Jaarlijks ga ik naar de AZ Bundesschau in Kassel. Door allerlei perikelen waren er nog maar 3900 grasparkieten ingeschreven. De dubbelfactorige spangle wit van Jo Mannes werd voor de tweede achtereenvolgende keer Bundessieger. Deze vogel zat er weer in perfecte conditie bij. Jammer genoeg kon ik hem niet zonder tralies op de foto krijgen. Toch stuur ik een foto van deze aantrekkelijke vogel mee.

Ik heb geen namen van de kwekers genoteerd maar alleen een impressie van verschillende vogels gemaakt. Niet altijd de beste vogels maar veel verschillende kleurslagen omdat ik dat juist aantrekkelijk vind.

Foto's en tekst Jan Bouwmeester

De spangle grijsgroene pop: Deze vogel toont een mooie voorhoofd-welving, heeft voldoende breedte naast de snavel en een prima snavelinplant en is goed breed tussen de wangvlekken. Heeft ook duidelijke spangle tekening.

Grijsgroene pop: Valt op door de goede showhouding. Heeft een prima wigvorm van het lichaam. Het lichaam loopt mooi over in de schouders en de nek. Zij zou echter nog wel wat meer breedte naast de snavel en een dieper masker mogen hebben.

Opaline grijze man: Een vogel met een massieve, wat vierkante kop met een prima snavelinplant en grote keelstippen. De achternek zou beslist nog voller moeten en de mantel schoner.

De opaline grijsvleugel grijs: Deze vogel die bijzonder goede grijsvleugelkenmerken toont viel direct op door zijn zeer opvallende grote keelstippen en een zeer rustig showgedrag. Liet zichzelf in een prima houding steeds bewonderen. Voor de zeer kritische kijker zou de kop nog breder moeten starten maar de vogel zette zich steeds zo mooi in beeld dat het voor iedere bezoeker een enorme schoonheidsbeleving was om deze vogel te zien.

Bijzondere kweek met de Europe

eieren van roodborst

jongen voor het ringen

jonge roodborstjes na het ringen

jonge roodborst niet uit het

Aluminium volières

EUROKOOI

pb Aluminium
Hoofdstraat 58
5683 AG Best
Tel: (0499) 374395
Fax: (0499) 375048
E-mail: info@eurokooi.nl

www.eurokooi.nl

- Volières naar uw eigen ontwerp
- Kompleet of zelfbouwpakket
- Onderhoudsvrij aluminium
- Diversen kleuren op voorraad (poedercoating)

zaterdags geopend van 9.00 tot 15.00 u. of op afspraak

kwaliteits

Aluminium volières

Een uitvinding die u minstens een halfuur rompslomp per dag scheelt.

www.kafomatic.nl

KAFOMATIC

"KAF-Zaadblozer"
Electr.-volautomatisch
Bespaar nu veel geld!

vernieuwd!
nu nog krachtiger motor

Prijs: € 71,45 p. stuk
Bestelling d.m.v. betaling van het totaalbedrag op reknr. 37 64 85 605 of bank/girocheque opeturen.

De 'KAFOMATIC' scheelt geld.
Voor verkoop en informatie: **Kemo import - export**
Postbus 97 - 2000 AB Bloemendaal - Tel. (072) 504 09 77
Mobiel: (06) 10560215

GEHU KOOIEN

FABRICAGE VAN:
VOGELKOOIEN, PLASTIK-ARTIKELEN
ZIEKENKOOIEN, PUNTLASWERK EN
VERZINKEN EN VERCHROOMEN

STOP geen geknoei meer met eigen bouwsets. Wij leveren u betaalbare kooien, en voor elke vogel de juiste kooi.

De kooien zijn opgebouwd uit 10 mm. met kunststof beklede plaat. De voorzijde is met aluminium afgewerkt en de kooien worden als bouwpakket geleverd.

Vraag documentatie aan bij:
GEHU-KOOIEN
Transportweg 9, 7442 CT Nijverdal
(Industrieterrein 't Lochter)
Telefoon: 0548 - 61 61 87

Vertegenwoordiger in België
Vogelcentrum Huysmans
Turnhoutsebaan 195A, 2480 Dessel
Telefoon: 014 - 37 81 40
GSM: 075 - 55 49 81

Internet: www.gehu.nl

SUKSES Producten voor al uw zaadetende vogels

- Stalen Broed- en Stapelkooien **NIEUW!**
- Krachtvoerders
- Diverse soorten vitaminen
- Kleurstoffen
- Waspoeders

www.sukses.tv
Delft, Tel (015) 214 29 01 | Fax: (015) 380 17 93

VOGELVOEDERS

K.B.O.F. "DE WITTE SPREEUWEN"

Het beste en meest gelezen **Belgisch Ornithologisch tijdschrift** voor vogelliefhebbers en kwekers. Verschijnt maandelijks. Oplage 25.000 exemplaren alleen in Vlaams België. Het bevat 80 pagina's, prachtig geïllustreerd, boordevol wetenschappelijke tekst, over huisvesting, kweken en verzorging. **Jaarabonnement: € 26,00**. Betaling: op rekeningnr. 67.32.33.790 bij de ING bank te Tilburg. t.a.v. de heer A. TRUYTS, Alg. Nat. Penningmeester K.B.O.F., Witte Graacht 90, 2222 HEIST OP DE BERG. Gratis proefnummer op schriftelijke aanvraag bij: Paul Achten, Everslaarstraat 78, 9160 LOKEREN. E-mail: ledenadministratie@kbob.be

roodborst (*Erithacus rubecula*)

volwassen roodborstje

Inleiding

De roodborst heeft zoals zijn naam al doet vermoeden een rode borst. Het rood is echter tot zelfs boven de snavel te vinden.

Het grote zwarte ronde oog geeft aan dat we te maken hebben met een jager die insecten vangt in de onderbegroeiing en op de donkerste plekjes. Ook vangt hij veel in de vroege ochtend en in de late schemering. Man en pop zijn op het eerste gezicht gelijk, maar soms zijn er minieme verschillen te zien en dan vooral in de intensiteit van het rood. Het rugdek is bruin, de nek en de kop hebben een wat blauwgrijze gloed. Poten zijn donker-bruin tot zwart.

Omdat de roodborst bij uitstek een bodembewoner is, staat hij hoog op de poten. Nest in de natuur wordt van graswortels, bladeren en wat mos gemaakt. Daarin worden zo'n vier tot zes eieren gelegd, die een bruinachtige kleur hebben. De eieren worden zo'n twaalf tot veertien dagen bebroed en de jongen vliegen, lopen, klimmen uit het nest als ze zo'n veertien dagen oud zijn. De jongen zijn bruin met vlekken, spikkels en dit over het gehele verenkleed.

De vogels nemen in het broedseizoen enkel insecten tot zich en als het kouder wordt, schakelen ze ook over op bessen en dergelijke.

De roodborst is een wijd verspreide vogel en zijn gebied beslaat bijna geheel Europa, een klein stukje van Afrika en Rusland. De noordelijke roodborst is een trekvogel, en de zuidelijke een gedeeltelijke standvogel. De zang is aangenaam en tot laat in de schemering te horen. In Nederland is hij vooral een wintergast die vaak in tuinen te vinden is. Als volièrevogel vaak een probleemvogel door zijn agressief gedrag tegenover medebewoners, dat soms zelfs op slachtpartijen kan uitlopen. Dat het ook anders kan, leest u in het volgende kweekverslag!

De kweek

Sinds ze in mijn bezit zijn gekomen, hebben ze altijd gescheiden van elkaar gezeten, maar ze konden elkaar wel zien. In de wintermaanden hebben ze veel gedreigd en soms ook door het gaas heen elkaar bevochten. En dat ging er dan vrij heftig aan toe. Zo begonnen ze eerst een dreighouding aan te nemen op de grond en vlogen vervolgens al vechtend naar boven tot aan het dak, vielen op de grond en begon het gevecht weer van voor af aan. Het was maar goed dat er gaas tussen zat, want anders waren ze niet heel uit de strijd gekomen, denk ik. Ik weet dat het man en pop zijn door middel van DNA-analyse, anders zou je gaan denken dat het twee

mannen, dan wel twee poppen waren geweest.

Op 20 maart is de pop bij de man in zijn territorium (lees: volière) gezet. De pop zat wel in een klein kooitje zodat ze eerst weer aan elkaar konden wennen. Op 4 april zijn de vogels aan elkaar gekoppeld wat eigenlijk geruisloos verliep. Zo geruisloos zelfs dat ik een paar dagen later in de kooi ben gestapt om te kijken of ze nog wel leefden, want ze waren compleet onzichtbaar geworden. Op 15 april zijn de eerste tekenen van balts en nestgedrag waargenomen. Op 17 april zijn de roodborsten aan het nestelen in een grote traliekast hoog in de volière. Als nestmateriaal werd kokosvezel en wat mos gebruikt. Op 18 april was het nest klaar en op 19 april werd het eerste ei gelegd. De eieren werden door mij geraapt en bij het vierde ei heb ik de eieren teruggeplaatst. De pop is ook vanaf deze dag direct gaan broeden.

Op 3 mei nestcontrole uitgevoerd, wat heel makkelijk gaat, en toen bleek dat er in totaal zes eieren waren gelegd. Op 9 mei alle eieren eruit gehaald want er was er niet een van bevrucht. Op 15 mei zijn de vogels het oude nest wat aan het opknappen. Op 16 mei het eerste ei, meteen het ei geraapt en vervangen door een kunstei. Op 21 mei was het zesde ei gelegd en ik heb toen de geraapte eieren erbij gelegd. Op 3 juni is het eerste jong geboren rond 21.00 uur. Op 4 juni 's ochtends gecontroleerd en toen bleek dat alle eieren waren uitgekomen. Op een leeftijd van vijf dagen zijn alle jongen geringd met een wettelijke ring van 2.5 mm, wat eigenlijk nog gemakkelijk ging. De ringen waren voorzien van een ventielslangetje. Bij het ringen viel op dat er een achterblijvertje tussen zat en dit jong zou een paar dagen later dan ook dood op de grond aangetroffen worden. Op 16 juni alle jongen uit het nest die eigenlijk volledig opgaan in hun omgeving.

Op een leeftijd van ongeveer dertig dagen achtte ik de jongen zelfstandig en heb ik ze van de ouders gescheiden. Het kweekkoppel ging ook meteen uit de buitenvolière en werd binnengeplaatst in een broedkooi van ongeveer 100cm breed, 60cm hoog en 50cm diep, waarin ze niet veel later aan de derde ronde begonnen. Ook deze ronde hebben ze tot een goed einde gebracht. In totaal zijn er negen jongen op stok gekomen dit kweekseizoen.

Het roulatiesysteem pas ik op veel vogelsoorten toe en over het algemeen lukt dit vrijwel altijd en zo verkrijg ik dan honderd procent natuurbroed en goed geringde jongen uit zowel de buitenvolière als uit de broedkooi.

Wat bij dit koppel erg opviel, is dat ze buiten het broedseizoen agressief waren naar elkaar, maar ook zeker naar andere vogels. In het broedseizoen vertoonden ze totaal geen agressief of opvallend gedrag. De man float in de buitenvolière volop en binnen in de broedkooi niet (toch niet helemaal in zijn element??).

Voeding

De voeding bestaat uit kleine hoeveelheden meelwormen, buffalowormen, pinkies, eivoer, zaden, broodkruimels enz. buiten het broedseizoen.

In het broedseizoen bestond dit uit volledig dierlijk voedsel, te weten buffalo- en meelwormen, weideplankton, krekels of sprinkhanen. Er werd ook steeds eivoer aangeboden, maar daaruit werden dan alleen de pinkies gehaald.

De insecten werden bestrooid met wat spirulina en wat Aves' insectenstrooi - poeder.

Nawoord

In het algemeen vind ik dat insectenetende vogels niet per definitie moeilijk zijn te kweken, zowel in de buitenvolière als in de broedkooi. Wel dient men over voldoende ruimte te beschikken, omdat veel soorten apart van elkaar gehouden moeten worden en dan ook nog eens de man en de pop van eenzelfde soort buiten het broedseizoen van elkaar gescheiden gehouden moeten worden. Ik denk niet alle wijsheid in pacht te hebben, maar het feit dat er nu al veel verschillende soorten bij mij het levenslicht hebben gezien, bewijst dat het systeem van buiten en binnen broeden wel degelijk vruchten afwerpt. En bedenk ook dat er vele wegen naar Rome leiden.

Tekst: Arie Bakker

Foto's: Jan de Nijs en Piet Onderdelinden

witborstrietvink

Foto: Piet Oudejans / Jan de Wit

Witborstrietvinken komen van oorsprong voor in westelijk Noord-Australië. Ze leven daar meestal in kleine groepjes en tijdens de broedtijd paarsgewijs in met voornamelijk Spinifexgrassen begroeide gebieden. Tussen de hoge graspollen bouwen ze hun flesvormige nesten, waarvoor ze als materiaal uiteraard grasstengels gebruiken. Ook wordt er wel gebroed in nesten die in struiken zijn gebouwd en die nesten bevinden zich dan ongeveer een tot

twee meter boven de grond. Bij langdurige droogte trekken ze in grote groepen naar de kuststreken. Zowel in kooien als in voliëres zijn ze goed te houden en te fokken. In de voliëre kunnen we zonder veel moeite een geschikt stukje biotoop nabootsen met flinke graspollen en kleine lage struiken. Geslachtsonderscheid van deze ongeveer 12 cm grote vogels levert weinig problemen op. De popjes hebben een meer bruinachtige zwarte keelvlak en zijn op de bovendelen wat bruiner. Er zijn geen ondersoorten. De balts vindt veelal op de grond plaats en is aardig om te zien. Bij de aanvang zitten beide vogels recht tegenover elkaar en het mannetje beroert met zijn snavel de snavel van het popje. Hierna begint hij in de grond te pikken om vervolgens na korte tijd zigzagsgewijs om het popje te hippen met hangende vleugels en wippende staart. Het tempo neemt gestaag toe en als het hoogtepunt is bereikt, nodigt hij haar als het ware uit om te paren. Ze vliegt dan weg naar een nabij bevindend takje en gaat daarop zitten. Het mannetje volgt haar en het volgende ritueel bestaat uit het wetten van de snavel langs het takje. Dit doen beide vogels. Na twee à drie baltsdansen geeft het popje dan toch toe en door het snel op en neer bewegen van haar staartje nodigt zij de man uit tot de paring.

Bij de nestbouw, die daarop volgt, is het popje het meest actief en de stoffering van het interieur neemt zij alleen voor haar rekening. In ongeveer vier dagen is het nest gereed en kort daarna legt het popje haar eerste witte eitje. Zowel in kooien als in voliëres nemen deze vogels ook nogal eens een kanariekastje of halfopen nestkastje in gebruik. Een compleet legsel bestaat uit 4 tot 5 eieren. Zodra het laatste eitje gelegd is, begint het popje vast te broeden. Ook het mannetje neemt daaraan deel en lost haar zo om de twee uur enige tijd af. De nachten brengt het mannetje niet in het nest door, maar slaapt dan op een takje in het gewas in de nabijheid van het nest.

De broedtijd duurt ±14 dagen. Pas uit het ei gekomen jongen zijn volkomen naakt. Geen enkel donsveertje bedekt hun donkervleeskleurige huidje. Beide ouders voeden hun jongen. Als die hun snaveltjes sperren is er een hoefijzervormige verhemelttekening duidelijk zichtbaar. Enkele fel ultramarijngekleurde papillen bevinden zich in de snavelhoeken. Na ongeveer 6 dagen verkleurt hun huidje wat en verschijnen de eerste veerstoppeltjes. Als ze 11 dagen oud zijn, zijn hun oogjes volledig geopend. Mits ze goed gevoerd zijn, verlaten ze na 22 à 25 dagen het nest en houden zich dan voornamelijk op de grond op. Vliegen kunnen ze dan slechts zeer matig. De bevedering is nog erg dun. De nachten brengen ze gezamenlijk in het nest door. De jongen zijn bij het uitvliegen bruingrijs, aan de onderzijde wat bruiner, en hebben bruinzwarte snavels. Na nog gedurende twee weken door hun ouders in afnemende mate te zijn gevoerd kunnen ze als zelfstandig worden beschouwd. Het is vaak in die periode dat de oudervogels weer aan een nieuw broedsel gaan beginnen. Om storingen van dat volgende legsel te voorkomen, doet men er goed aan de jonge vogels in een andere ruimte onder te brengen. De jeugdruï vangt aan, wanneer ze 6 à 7 weken oud zijn. Deze rui verloopt heel langzaam en soms duurt het wel meer dan een jaar eer ze op volle kleur zijn.

Witborstrietvinken zijn uitgesproken zaadeters en daarom dienen we ze niet alleen een goede zaadmengeling te verstrekken, maar ook zaden in halfrijpe en rijpe toestand. Onkruiden en volle grasaren zijn dan een belangrijke voedselbron. Overigens is het toch wel noodzakelijk dat deze vogels, zodra er jongen zijn, ook een goed zachtvoer (ei- en universeelvoer) opnemen waardoor dan wat geknipte meelwormen en mieren eitjes moeten worden gemengd. Om ze voldoende aan een dergelijk voedsel te laten wennen, is het verstandig om dat ook buiten de broedperiode op gezette tijden te verstrekken.

Door Ger Essenberg

Passer montanus

ringmus bruin

Met uitzondering van het hoge noorden komt de ringmus in geheel Europa voor. In Nederland is hij talrijk in de open velden en bosrijke

omgeving. Hij is minder aan de mens gebonden dan de huismus. De ringmus is direct te herkennen aan de grijswitte nekring en roodbruine schedel. De wangen zijn witachtig met een zwarte vlek in het midden en de keel is zwart. De jongen lijken op de ouders. De ringmus is ook iets kleiner dan de huismus. Zijn formaat is 14cm tegenover dat van de huismus 15cm. In tegenstelling tot de huismus zijn man en pop niet van elkaar te onderscheiden.

Het geluid lijkt op dat van een kneu, bij onrust laten zij een ratelend getijp horen. Het liedje is samengesteld uit deze geluiden en klinkt helderder dan van de huismus. De ringmus broedt voornamelijk in holen: muurgaten, holle bomen, nestkastjes, aardgangen en holtes onder dakpannen. Omdat tegenwoordig steeds minder huizen met dakpannen gebouwd worden, verdwijnt helaas ook de ringmus uit steden en dorpen. Open nesten is een zeldzaamheid. Het nest lijkt op dat van de huismus, het is echter overdekt. In meerdere nestholten beginnen de mannetjes tegelijk een nest te bouwen en verdedigen dat heftig tegen soortgenoten en andere vogels. Soms worden andere holenbroeders door de mannetjes gedood. Er worden 3-7 eieren gelegd, die door beide partners 11-13 dagen worden bebroed. De jongen verlaten na 13 - 17 dagen het nest. Meestal worden 2, soms 3 broedsels per jaar grootgebracht. Mussen zijn alleseters. Behalve keukenafval, knoppen en zaden eten zij veel onkruidzaden en in de broedtijd meer insecten, vooral rupsen, lieveheersbeestjes en hun larven. Van de ringmus zijn enkele mutanten bekend, waaronder de bruine. Hiervan ziet u een fraaie foto links onder op het kalenderblad.